

ARHEOLOŠKE NAJDBE V
ZAGORJU

2012

Starejše železno dobno grobišče na Kidričevi cesti v Zagorju je bilo odkrito že konec 19. stoletja, ko so na dan prišle najdbe, ki so danes deloma v muzeju na Dunaju, deloma pa v Narodnem Muzeju Slovenije. Prav tako so pri gradnji ceste leta 1954 prišli na dan novi grobovi s prav tako izjemnimi najdbami.

V letu 2011 so se po celotni trasi ceste Borisa Kidriča izvajala zemeljska gradbena dela za obnovo infrastrukture in sanacijo ceste. Med deli smo naleteli na 9 grobov. Od tega so bili grobovi 1, 2, 3 in 4 izropani (verjetno izkopani v 19. stol. ali leta 1954). Grobova 6 in 7 sta bila otroška grobova, grobova 5 in 8 ženska, grob 9 pa moški. Izkopavanja so razkrila zelo dobro ohranjeno kostno gradivo in številne lepe bronaste, jantarne in keramične najdbe, ki kažejo na bogat socialni status pokojnikov. Grobove lahko na podlagi pridatkov datiramo v čas 6. in 5. stol. p. n. št. Značilno za grobišče na Kidričevi cesti so plani pokopi in zelo bogato gradivo, ki ga lahko vzporejamo s tistim iz Vač. Grobišče verjetno pripada naselbini na Ocepkovem hribu.

5

6

Grob 1

Grob 2

Grob 3

7

8

Grob 4

9

Grob 5

Grob 7

10

Grob 6

11

Grob 8

12 3

Grob 9

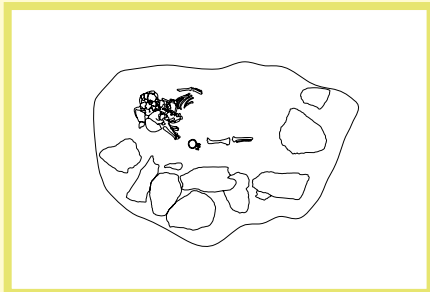

BRONASTE ZAPESTNICE IN NANOŽNICE

Bronasta zapestnica.

Foto: T. Lauko, NMS

Del ženske noše je bil običajno obročast nakit, ki so ga praviloma nosile v paru. Za ta čas so značilne masivne bronaste narebrenne zapestnice in nanožnice.

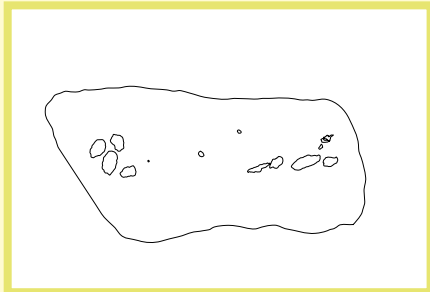
Desna zapestnica je bila najdena med starejšimi raziskavami, leva pa skupaj s koščeno jagodo in ohranjenim skeletom v otroškem grobu (grob 6) – v grobni jami s kamnito konstrukcijo velikosti 96 x 123 cm.

ŽELEZNA BRZDA IN RAZDELILCI ZA JERMENE

Železna brzda in na strani 7 razdelilci za jermene.

Foto: T. Lauko, NMS

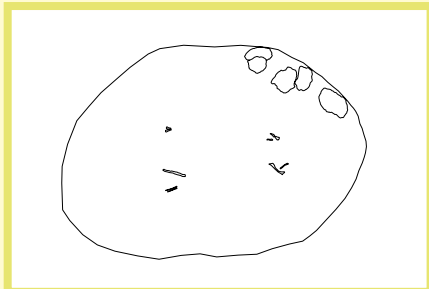
V 5. stol. pr. n. št. se v naših krajih pojavita orožje in konjska oprema narejena po skitskih vzorih. Del skitske konjske opreme je tudi železna brzda ter preprosti razdelilci za jermenje (bronasti gumbi).

Brzda je bila najdena med starejšimi raziskavami, razdelilci pa v moškem grobu (grob 3) – v grobnici z delno ohranjeno kamnito konstrukcijo velikosti 240 x 112 cm.

BRONASTI CERTOŠKI FIBULI

Bronasti fibuli.
Foto: T. Lauko, NMS

Izjemen je primerek certoške fibule, ki ima v glavi ohranjen fragment korale.

Noga fibule je bila popravljena (nova pločevina je bila prikovana s tremi bronastimi zakovicami), kar kaže na izjemno vrednost predmeta.

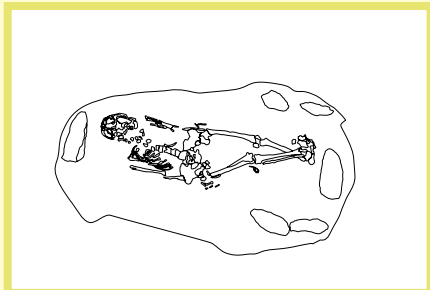
Fibuli sta bili najdeni skupaj z deli skeleta v moškem grobu (grob 2) – v uničeni grobni jami.

BRONAST NAKIT IN LONČENA POSODA

Keramični lonček, jantarne jagode, lasni obroček in kačasta fibula.

Foto: T. Lauko, NMS

Med ženami so bile priljubljene ogrlice iz jantarnih jagod. V starejši železni dobi so jantar pridobivali iz dežel ob Baltskem morju v zameno za surovine, ki jih je bilo takrat v izobilju npr. železovo rudo.

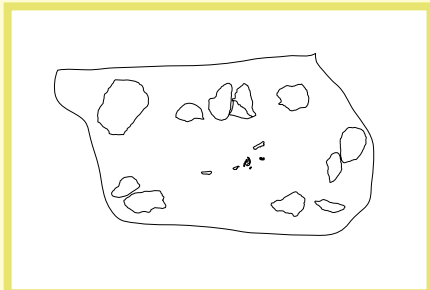
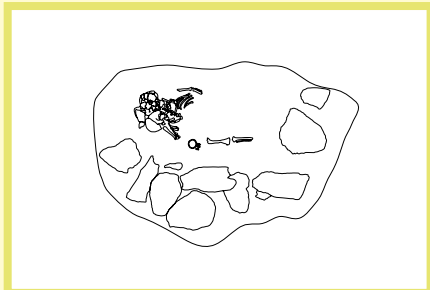
V ženskem grobu (grob 8) – v grobni jami s kamnito konstrukcijo velikosti 200 x 90 cm – so bili najdeni ohranjen celoten skelet, keramična posoda z ostanki hrane za posmrtno življenje pokojnice in ostali grobni inventar (str. 10).

BRONASTA ZAPESTNICA, ZANKI IN KOŠČENA JAGODA

Bronsata zapestnica, koščena jagoda in bronasti zanki.

Foto: T. Lauko, NMS

V otroškem grobu (slika zgoraj – grob 6) – v grobni jami s kamnito konstrukcijo, velikosti 96 x 123 cm – so bili najdeni ohranjen celoten skelet in grobni inventar (stran 12). Spodaj otroški grob (grob 7) brez najdenih predmetov.

BRONASTE FIBULE

Bronasta sanguissuga fibula.

Foto: T. Lauko, NMS

Bronsati kačasti fibuli z detaljem.

Foto: T. Lauko, NMS

Fibule so služile za spenjanje oblačil. Uporabljali so jih tudi kot modni dodatek, čigar oblike so se hitro menjavale. V 6. stol. pr. n. št. sta bili pogosti predvsem kačasta fibula, ki je del moške in ženske ter sanguissuga fibula, kot del ženske noše.

Bronaste fibule so bile najdene med starejšimi raziskavami.

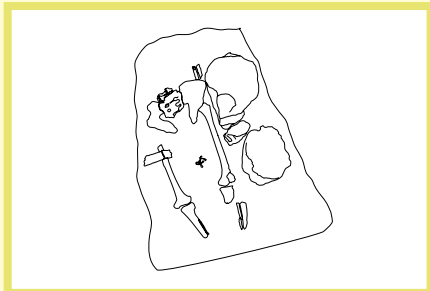

BRONASTE PASNE SPONE

Bronasta pasna spona.

Foto: T. Lauko, NMS

K moški noši je zelo pogosto sodil tudi usnjen pas. Spenjali so ga s pravokotnimi bronastimi sponami, ki so v 5. stol. pr. n. št. pogosto okrašene z geometrijskimi in figuralnimi ornamenti. Levi rob je bil z zakovicami pritrjen na usnjen pas, na desnem robu prikovičen kavelj je spenjal drugi konec pasu.

Leva pasna spona je bila najdena med starejšimi raziskavami, desna pa skupaj s skeletom v moškem grobu (grob 9) – v grobni jami s kamnito konstrukcijo velikosti 86 x 58 cm.

ŽELEZNI SULICI IN SEKIRI TER ŽIVALSKI FIBULI

Železni puščici in sekiri.

Foto: T. Lauko, NMS

Bronasti živalski fibuli.

Foto: T. Lauko, NMS

Za moške grobove
je bilo značilno
ofenzivno orožje –
sekire, sulice ...

Živalski figuralni
fibuli sta bili v
grob verjetno
položeni v paru in
predstavljata del
ženske noše.

Predmeti so bili
najdeni med
starejšimi raziska-
vami.

BRONASTA PASNA SPONA LOVCA

Bronasta pasna spona s prizorom lova.

Foto: T. Lauko, NMS

Pravokotna pasna spona z iztolčenim okrasom je izdelana iz bronaste pločevine. Več vrst bunkic uokvirja površino, kjer je upodobljen prizor lova. Lovec na konju je že vrgel kopje, ki se je košuti zarilo globoko v vrat. Na levi zaključuje prizor lovski pes, ki se je vzel na jelena in se mu zagrizel v križ. Spono prištevamo med spomenike situlske umetnosti, likovnega izraza, ki se je med 7. in 4. stol. pr. n. št. razvil med Padom in Donavo, pod vplivom stila etruščanske umetnosti, v katerem se kažejo tudi orientalne in mediteranske prvine. Te so na pasni sponi najbolj izražene v noši lovca, ki je, v primerjavi z upodobitvami moške noše na ostalih spomenikih situlske umetnosti v naših krajih, izjemna.

Izris lovskega motiva na pasni sponi.
Risba: I. Murgelj, Narodni muzej Slovenije

RUDARSTVO IN POSELITEV

Med raziskavami leta 2011 smo odkrili večjo količino železove žilindre (stranski produkt taljenja rude) ter hkrati tudi železovo rudo v obliki hematita in limonita. Sklepamo lahko na obstoj talilnic in železarske proizvodnje. Zasavski del Posavskega hribovja je bogat z nahajališči sulfidnega bakra, cinka, svinca in železa, prav tistih kovin, ki so bile zanimive za prazgodovinskega človeka. Prav rudno bogastvo je v starejši železni dobi v Medijsko dolino privabilo množice ljudi. Poselitev je bila predvsem od 6. do 4. stoletja zelo intenzivna. Na Ocepkovem hribu je v tem času nastala močna naselbina. Njeni prebivalci so svoje umrle pokopavali na današnji cesti Borisa Kidriča. Izredno lepi pridatki v grobovih kažejo na njihovo bogastvo in izobilje. Konec 19. Stoletja je bil odkrit skelet pri katerem so našli kos železove žilindre v vsaki roki, pri nogah pa je imel keramično posodo, v kateri je tudi ležal kos žilindre. Morda lahko sklepamo na pokop kovača.

NAČIN POKOPA

Medijsko dolino v 6. stol. poseli skupnost, ki svoje mrtve pokopava na planih skeletnih grobiščih. V starejši železni dobi je na območju Slovenije takšen način pokopa izjemen. Kaže na skupnost z drugačnim pogrebnim ritualom, ki se je ali sem preselila ali le sprejela nove običaje. Nakazujejo se spremembe, ki so nastajale v mladohalštatski družbi in so rušile stare tradicije. Noša pokojnikov kaže dolenski značaj, edinstven pa je način pokopa. Sprememba v pogrebnem ritualu bi lahko bila vpliv skitskih vpadov, preko Panonije, kjer so v tem času opuščena gomilna grobišča, pojavijo pa se nove – plane skeletne nekropole, ki naj bi pripadale novim tako imenovanim skitsko – traškim ljudstvom.

ARHEOLOŠKE NAJDBE V ZAGORJU

Založnik	OBČINA ZAGORJE OB SAVI Oddelek za okolje in prostor zanj Tatjana Podbregar
Tehnična priprava:	PJP d.o.o.
zanj	Miha Murko
v sodelovanju z	Narodnim muzejem Slovenije
Besedila	M. Murko, PJP d.o.o. M. Draksler
Fotografije s terena	M. Murko, PJP d.o.o. M. Arh M. Lukić
Fotografije predmetov	T. Lauko, NMS
Risbe predmetov	I. Murgelj, Narodni muzej Slovenije
Izris grobov	M. Strašek, PJP d.o.o. A. Grbec, PJP d.o.o. M. Murko, PJP d.o.o.
Oblikovanje	Peter Stanislav Hafner
Leto	2012

2012

